

Boldogh Dezső új, negyedik verseskötete, a *Találkozások a Pán fiúval* a korábbiakhoz hasonlóan nagy utat jár be a megismerés, a tematika és a költői formák terén. Már első olvasás után adja magát több kedvenc darab, és persze számos olyan szövegre vagy akár ciklusra le lehetünk, amelyekkel nem tud mit kezdeni rögtön az értelmese. A prózai művek felé nyitottabb olvasó lévén először a két hosszú, kötetzáró és címadó novellakölteményt (?), szabadvers-szerű prózafolyamot (?) tanulmányoztam át, és kezdeti zavarom

Laik Eszter 87

ÖRDÖGISTENEK ÉS KÖZMUNKAPROGRAM

Boldogh Dezső:

Találkozások a Pán fiúval

idővel jótékony megbékélésnek adta át a helyet. A sorokban a szöveg mögül ugyanaz a motívumvilág szüremlik elő, amely Boldogh zártabb, szonettes, antikos, burjánzóan sokrétű formavilágaiban van jelen. Itt a hosszú prózaversek lazább keretei között elbeszéléseknek, monológoknak tűnő beszédmódba vegyül költészetének egyedi képi és metaforavilága, még azt is hozzátehetjük, olvasóbarát stílusban. A szokatlanság érzete azonban megmarad, anélkül, hogy ez a forma egyénieskedő volna, mondjuk úgy, boldoghi módon sajátos.

A lassú, óvatos barátkozás, a kisebb felismerések, rácsodálkozások útján érdemes szemlélni ezt a különleges prózaköltemény-szövegteret, amely leginkább talán a művekben is megidézett 19. századi költő, Lautréamont hatására emlékeztet: „Szerelmes vagy a hajnalba, és valld be, könyveidbe, utcádba, ahová olyan különlegesen süt be a Nap záróra után amikor a boltosok lehúzzák redőnyeiket. Reméled, azért születted, hogy mindezekről énekelj egy kicsit, illetve mivel fakó hangod, noha remek hallásod van, betűvé vesd érdektelen látomásaidat, melyek közösek veled, ó embertárs! Tegnap délelőtt csalinkáztál bicikliddel a vadonban, találkoztál a Pán fiúval, aki a néhai Trakl úr versében egyszer fénylő nappal a forró betonon aludt” (*Korpa és mítosz*). A stílus tehát olykor poroszkál, máskor 21. századi fénysebességre kapcsol, akár egy rövid szakaszon belül is, egyszerre személyes és kívülálló, mintha valaki a tudatáramlását figyelné, és önironikus megjegyzéseket, röpké értekezéseket fűzne saját látomásaihoz, hogy aztán hirtelen, lóugrásban valami egészen másról kezdjen beszélni, úgy, hogy közben a szöveg egésze mégis egységes hatást kelt.

A két hosszú prózaköltemény közül a második (*Találkozások a Pán fiúval II.*) már töredékesebb, lüktetőbb, eltűnedezik belőle az a novellisztikus

háttérszövet, amely az első részt még valamennyire jellemezte. E költemények látszólagos pesszimizmusuk ellenére is valahol klasszikus bukét adnak Boldogh stílusának, lényegük szerint – és ez az egész kötetre is igaz lehet – leginkább kozmikus távlatokként és kapuátjárókként jellemezhetők,

88 a végtelen úton való haladás, a prakriti örök körforgásában tett zarándoklat, grálkeresés, grálsejtetés, a titkok kézzelfogható titokzatossága, az ősannyal való közvetlen párbeszéd lenyomatai. Talán túlságosan elvontnak hangzik mindez, mégis ezek a metaforák közelítik meg leginkább e versvilágot és jelezhetik egyben a befogadói magatartás nehézségeit, hiszen Boldogh kevésbé nevezhető modern vagy inkább köznapai témákkal túl sokat foglalkozó költőnek. Korábbi könyveivel kapcsolatban is megfogalmazódtak hasonló észrevételek: „Verseinek közös jellemzője, a formai szerkesztettségétől talán függetlenül, hogy beszélőjük mintha valami szakrális állapotban szólalna meg. [...] Boldogh Dezső a mindennapokról is beszél, ugyanakkor a mindenség hangján is megszólal” (Kántás Balázs); „Boldogh pedig nagy utazónak tűnik, valahol a »Cendrars, Michaux-féle költők« vagy esetleg egy múlt század eleji magánzó módján, aki otthonos kupéja fülkéjéből szemlélődve tekinti a világot, amelyik mindegyre széthulló, összeálló képeivel verseinek alapszövetét alkotja” (Batári Gábor); „A szövegek szervezőelve többségében a hiány, az elmúlás, de a hiány keserű képi megfogalmazásához a tudattalan mélyére nyúl, látomásokban ragadja meg költészetének tárgyát, akár egy médium. Ezért tűnik szakrálisnak Boldogh Dezső versvilága, istenek tűnnek fel, bolygók, antik verslábak, hogy utána mindez összekeveredjen a budapesti hétköznapiakban rejlő víziókkal” (Mézes Gergely).

Visszatérve a mostani, új kötethez, a *Találkozások a Pán fiúval* a fentiekhez képest nem hoz alapvető változásokat, mégis szolgál meglepetésekkel. Ilyen például a látszólag mégiscsak közéleti problémák felé forduló *Húsz év* ciklus, amelynek mottója már jelzi, mire számíthat itt az olvasó: „Akiket mi lövünk tarkón, azok nem fognak reinkarnálódni” (*B. J. kripto-filozófus Aporizmáiból*). Ezek a csaszuskák, füzérek, „dühbonbonok” és társaik többségükben valóban mintha a máról, a rendszerváltozás utáni időkről szólnának, feszített, látszólag ideges-epés, helyenként karikírozott stílusban állítják pellengérre a mindenkori, érdemtelenül hatalomra került személyiségeket. „Megint elhunyt ez meg az”, „hónunk alatt gyászlepel”, és sorakoznak a futva láttamozott tények, történések, a költő által mégsem tragikusnak tekintett világban, ahol „levadász egy árva drón itt” és „xanaxukat nyeldesik az auchanban a katatónok”. Megjelenik a rendszer- vagy korszakváltás, amikor „új időket jósol veszett csodálatuk”, és ama levágott fejeket hallhatjuk Salamon távoli birodalmából, ahol „a Kígyótartó mögött / új galaxis dereng fel / a pápuák pedig – övükben méreg – / tovaeveznek düledő szemekkel”. A sokszor csak zárójelbe tett, sortörés és cím nélküli, „odalapátolt szövegekben”

is Boldoghra jellemző szereplők tűnnek fel, „a maholnap libcsivé levő karmapák”, ördögistenek, egy 3D-animátorraj, dr. kaszás, a körzeti, egy közmunkaprogram Kanárin nyaraló főnöke, valamint: „ádám kadmon pan ku ymir meg a majmaitok helyett is te vagy itt tanítójuk nemlét kétfejű istene emberalakban bankár szolgálkkal...”

89

A gyakran feszes formát időmértékes darabok, sorok, szabadversek tarkítják. Érdekes stíluskísérletnek tűnik például az *Egymásba mosódó árnyéballadák* rész, ahol időnként csak a szakaszok első sora ismétlődik (*Visszatérés*), vagy a lezárások, kisebb áthallásokkal, illetve egy episztola a majdaniakhoz, „avittas modorban”. A ciklus befejező verséből érdemes idézni, hangütése a dalszerűség és profetikusság szimultaneitásával rögtön megragadja a figyelmet: „Templomosok mosnak fel a kőről / hideg napok egy rozzant úrszekéren / a másvilág még árnyékkal flörtöl / méreg bomlik minden új kenyérben / örömd féltő luxusa e játék / végül mégis emelkedsz a földről / felejtet esztelen kudarcát épp.” A *Köztes*, az *Árnyékom hazáig ér* és a *Nádrobaj* versciklusaiban szintén sok idézhető és emlékezetes költemény szerepel, valójában ezek alkotják a kötet gerincét. A Filip Tamásnak ajánlott, s valamennyire stílusában írt *Felkészülésben* óvatos magánbeszédet hallhatunk, a hazatérő polgárember képzelmeit, aki önmegszólító módon barangol álom és ébrenlét határán: „az erdőkerülők élete vonz / meg a filmrendezőké”, hogy aztán kijelentse: „harmadik szemüket felnyitó lámák bámulnak kristályba víztükörbe / de tudod hogy a róluk szóló legendák is csak elterelő hadműveletek.”

Boldogh magabiztosan mozog a költői beszéd, a szuverén képalkotások és a sokszor bravúros eleganciával kezelt formák terepein; amikor kell, nyíltan szól és sejtet, amikor kell, elhallgat. Versvilága azon költőkére emlékeztet, akik szalvétaversektől a hosszabb megnyilatkozásokig egyaránt felismerhetővé teszik kézjegyüket a műveiken. Antik és modern mítoszok, istenek, kitalált lények és korunk hősei egyszerre vonulnak fel e kötet lapjain, ahogy nyelvében is klasszikus és „ultramodern” egy időben. Mai és anakronisztikus, fennkölt és profán, a hagyományokhoz ezer szállal kötődő, mégis azokat felülíró szövegek ezek, anélkül, hogy Boldogh szakítana elődeivel. Egyik korábbi könyvének fülszövegében (*Éjszakai kamionos*) írja Petőcz András: „Boldogh valami olyasmit szállít, amit más nem képes”. Nehéz megfejtetni a titkát, de talán nem is kell: az olvasót elragadja a kötet sodrása, akkor is, ha időnként egyáltalán nem tudja, miről van szó – például a *KL maszkjában* című versben, ami „kassákos”, (neo)avantgárd darab benyomását kelti, vagy még kevésbé a *Napnyugtában*, ahol dekódolhatatlan, kikről szól a történet és hogy hol vagyunk: „Összetekert térképek gerinceit matattuk, / miközben a fűtetlen szobában gyűltek / az érintetlen érmék.

Új Forrás 2019/5 – Laik Eszter: Ördögistenek és közmunkaprogram
Boldogh Dezső: Találkozások a Pénz fiával

Pán füttyörészett és ki dörömbölt /odalent a fagyban a fű alatt". A vers zár-
lata, bár a szöveg egészének megfelelően értelmezése homályban marad,
tetszetős bölcselettel rukkol elő: „Itt csak az éjjel látó ember sűrög, / mindig
fél térdre ereszkedik – miért? / Céloz vagy esküdözik magának, iste-
90 nének? / Mosolyogva viszi kicsinyeit a veszthelyre. / Miféle vonzások
közt élnek, melyeken átzúg az üresség, / és megkövül gyanta-
szemük?”

Az idézett *Napnyugtával* ellentétben másképp ragadják meg a figyel-
met azok a Boldogh-versek, amelyek vezetni tudnak, mert érzünk valamilyen
biztos talajt a lábunk alatt; ahol a költő olvasójának tág értelmezési teret
nyit, melyet ki-ki tetszése szerinti interpretációival lakhat be, vagy ahol csak
bámuljuk a látványt, a versbeli csillagképeket, akár miről szóljanak is a művek:
„még hunyorogva / állsz be a starthoz / ahová csak a szél hajol / helyettem
élsz már / ne menekülj többé innét / miközben hajóink még / imbolyognak
valahol” (*Szűrt lombokból*). Hasonlóan másvilági hangulatot, de felidézhető
tündökleket hordoz a *Köztes* című darab: „eget kutatok megszállt földön
élek / magam vagyok az utolsó hasonmás / ennyi már elég egy józan ébre-
déshez / a makacs létezők kishite szorongat / mögöttem a város mögöttem
falomlás / itt meg a köztes tér lényei tolongnak.”

Befejezésül feltétlenül érdemes szót ejteni azokról a szerzeményekről,
melyeket Boldogh, úgy tűnik, jókedvében alkothatott. Nonszenszei és lime-
rikjei néhány jeles darabja is szerepel a kötetben, melynek nem bontják meg
egységét, sőt, dacos fanyarságukkal elmaradhatatlan szólamát adják az
egész szimfóniájának. A *Boncasztalkör* című gyerekvers a fekete humor tob-
zódása, de találunk itt KAF-os játékokat, Ozzy Osbourne-t, Lackfit, Lőwy
Árpádot megidéző költeményeket, amelyek ingyenceknek való desszertek e
kifinomult versétlap kínálatában. (*Magyar Napló – Írott Szó Alapítvány, Bp.,
2018*)